

PARCIVAL

toneelstuk voor klas 7 of 8

geschreven door

Kees Verhage

PARCIVAL

De eerste versie van dit toneelstuk schreef ik in 1974, en omvatte het eerste deel van de Parcivalsgeschiedenis: Parcival als knaap en zijn eerste bezoek aan de Graalsburcht.

Op verzoek van leerkrachten die dit stuk wilden opvoeren heb ik enkele jaren terug het verhaal gecompleteerd, terwijl ik de eerste versie uit 1974 herschreven en omgewerkt heb.

De tekst van dit stuk, is een berijmde vertaling van het werk van Wilhelm Stapel: Parzival, von Wolfram von Eschenbach, in prosa übertragen (Albert Langen/Georg Müller Verlag, München 1973)
Natuurlijk zijn er plaatsen in het stuk, waar de originele tekst niet letterlijk gevolgd kon worden of waar de tekst van de verteller (v. Eschenbach) in de mond van één der spelers moest worden gelegd.
Sommige bespiegelde verzen, die wellicht voor de voortgang van het verhaal van minder belang zijn, hebben omwille van de sfeer, en de schoonheid van de verzen, een belangrijke plaats gekregen.

Op verschillende plaatsen spreekt een ridder of schildknaap als verteller. Het is heel goed mogelijk deze teksten te laten spreken door een verteller, die het gehele stuk door terzijde van het toneel zit.

Het stuk is bedoeld voor een klas met ongeveer 25 of meer leerlingen. Voor de kleinere rollen moet dan wel aan dubbelrollen gedacht worden.

PARCIVAL

personen:

<i>Parcival</i>	<i>Parcivals moeder</i>
<i>Herzeloyde</i>	<i>vrouw van hertog Orilius</i>
<i>Jeschute</i>	<i>hertog - tegenstander van Parcival</i>
<i>Orilius</i>	<i>Parcivals nicht</i>
<i>Sigune</i>	<i>Heer van Gahaviess - de rode ridder</i>
<i>Ither</i>	
<i>Koning Arthur</i>	
<i>Keye</i>	<i>Ridder van de tafelronde</i>
<i>Kunneware</i>	
<i>Anthonor</i>	<i>Ridder van de tafelronde</i>
<i>Gurnemanz</i>	<i>leermeester van Parcival</i>
<i>Kondwiramur</i>	<i>Parcivals vrouw</i>
<i>Amfortas (visser)</i>	<i>graalskoning</i>
<i>Respanse de Schoye</i>	<i>graalsvorstin</i>
<i>Kundrie</i>	<i>graalsbode</i>
<i>Trevizent</i>	<i>kluizenaar</i>
<i>Feirefiz</i>	<i>Parcivals halfbroer</i>
<i>Ridders</i>	<i>in Herzeloydes slot</i>
<i>Tampeneis</i>	<i>schildknaap van Parcivals vader</i>
<i>Een oude man</i>	<i>in Herzeloydes slot</i>
<i>knechten</i>	<i>van Herzeloyde (bosscene)</i>
<i>1e ridder</i>	
<i>2e ridder</i>	<i>] bosscene</i>
<i>3e ridder</i>	
<i>boze visser</i>	
<i>Iwanet</i>	<i>schildknaap in Nantes</i>
<i>ridders</i>	<i>in Arthurs zaal</i>
<i>vrouwen</i>	<i>uit Arthurs gevolg</i>
<i>schildknaap</i>	<i>van Gurnemanz</i>
<i>dienstmaagd</i>	<i>van Kondwiramur</i>
<i>1e ridder</i>	
<i>2e ridder</i>	<i>] van Kondwiramur</i>
<i>3e ridder</i>	
<i>graalsridders</i>	
<i>schildknappen</i>	<i>in de Graalsburcht</i>
<i>schildknaap</i>	<i>van koning Arthur</i>
<i>stemmen</i>	<i>begin vierde tafreel</i>

Inleiding.

Wanneer twijfel in het harte woont,
wordt toch de ziel met leed beloond,
wordt als een ekster wit en zwart,
als in haar hel de hemel tart.
En ontrouw staat in het blazoen,
van hen die steeds het kwade doen.
Doch een getrouw, oprecht gemoed,
voert in het licht de ziel met spoed.

De geschiedenis die ik nu verhaal
spreekt steeds van trouw en al te maal
van de rechte zin der vrouwen goed
en van der mannen dapp're moed,
wanneer zij onversaagd de strijd in gaan
en door het zwaard het kwaad verslaan.

O, hart, gij werd slechts langzaam wijs.
Mijn held, ik groet u en ik prijs
u, mening jonkvrouw die uw schone aangezicht
in leed verbijdt, ja om u lijdt, wellicht.
Gij weerde onreinheid steeds van u;
maar.....nog ongeboren is hij nu.
In dit verhaal wordt hij de held,
van hem wordt wondere roem verteld.

Herzeloyde's zang:

't Geluk was kort slechts aan mijn zij,
Ik won een trots gemaal, maar voort moest hij,
naar verre landen, naar Babels stromen,
vanwaar hij tot mij was gekomen.
Mijn Gachmuret hij is een held,
't was nog geen jaar, ik heb geteld,
de maanden die hij bij mij bleef.
O Heer, ontferm u over hem. Ik leef
in angsten dat mijn trotse held,
zal blijven op het groene veld.
O zend hem terug in mijn paleis,
die vorst is van Norgal en Waleis
en van Anjou. Dat ik hem weldra bij mij vind ,
nu ik spoedig baren zal ons eerste kind.

Mijn Heer, zo lang wacht ik op hem,
wat hoor ik, roept mij daar een stem?
Het is de schildknaap Tampaneis.
Komt mijn held terug van verre reis?

Allen:

Dood, dood!
Gachmuret is dood!

Herzeloyde:

Sta mij toch bij in deze nood.

2.

Ridders:

Zeg knaap, hoe is dit toch geschied,
een gewapend ridder sterft toch niet?

Tampaneis:

Mijn meester is door een tovenaar geveld
hoor wat daar van wordt verteld!
Met kwade zin mengde hij zich onder ons,
en maakte dat de helm van mijn heer als spons
werd, voor de strijd begon. Ah vois, nog nooit
is het slagveld zo met eer getooid.
Mijn Heer streed als nooit tevoren,
Zo velen zullen dat nog horen,
in heldenzangen: hoe hij zich verweerde,
en tegen de vorst van Alexandrië keerde.
De tjost bracht hem de bittere dood,
al was zijn heldenmoed ook groot.
Een speer drong door de helm, hem in het hoofd
zo werd het leven hem geroofd.
Toch bleef hij vast op 't ros, de held,
hij reed nog weg, in 't vrije veld.
en zei zijn biecht, toen sprak mijn Heer:
breng Herzeloyd' mijn hemd en de speer.

Allen:

Dood, dood, Gachmuret is dood!

Herzeloyde:

Wie staat mij bij in deze nood? (Zij valt bewusteloos neer)

Ridders: (door elkaar lopend en roepend)

Ze sterft, ze valt ter aarde
Nog voor zij haar kind kan baren!
Ach zie die arme Herzeloyd'
hoe zij met de dood nu strijdt!

Een oude man: (komt aangelopen; hij heeft een beker water,
en geeft haar te drinken)

Herzeloyde: (komt tot zich zelf)

Vanwaar kwam mijn geliefde Heer,
Ach God, help mij, hij leeft niet meer.
Zijn wilde moed heeft hem genomen.
Ach Heer, zo ver is het gekomen
Ik ben nu zijn vrouw en moeder gelijk
want hemzelf draag ik nog in mijn lijf
door 't kind van mijn gestorven Heer,
die stierf door deze wrede speer.

3.

Een oude man:

Twee weken later baarde zij haar zoon,
zelf stierf ze haast, het kind was schoon.
Ziet hoe het avontuur nu spant de boog!
Nu is hij pas geboren, de held zo hoog.
En Herzelojd gaf hem zijn naam:
PARCIVAL, die midden door zal gaan.

Herzelojd: (Met de zuigeling op de arm)

Ik ga van hier! Vervloekt de riddermoed,
die mannen jong reeds sterven doet.
Nooit zal mij zoon een ridder zien,
zo toch, behoud ik hem misschien.
Een hut in 't woud zij onze woning.
Mon cher fils, nooit wordt ge koning!

PARCIVAL TREKT UIT.

Knecht: (Parcival loopt met pijl en boog door het woud)

En Parcival gewon aan jaren
Zijn moeder kon hem trouw bewaren
voor 's wereld leed. Hij zou nooit horen mogen,
van ridderschap. Aldus werd hij bedrogen.
Doch één ridderkunst bleef hem nog over:
hij sneed een boog, schoot pijlen in het lover
een vogel schoot hij plotseling dood,
hij zag het dier, zijn smart was groot.
Zijn moeder zag haar liefste wenen,
sprak:

Herzelojd:

doet hem een vogel leed? Gaat henen
dood alle vogels, groot en klein
totdat er geen meer over zijn.

(Er komen knechten tevoorschijn, die alle vogels beginnen af te
schieten. Parcival loopt verdwaasd tussen hen rond)

Parcival:

Ach moeder, zie wat nu geschiedt,
waarom verstoren zij der vogelen lied?

(Herzelojd gaat naar haar zoon, met een handgebaar stuurt zij de knech-
ten heen)

Herzelojd:

Ben ik toch als de hoogste God, dat dan,
zijn eigen creatuur ik doden kan?
Zal ik de vogels allen haten,
Dat zij om mij het jubelen laten?

Parcival:

Wie is dat "God", die ik nimmer zag?

4.

Herzeloyde:

Mijn zoon! Ik zeg u dat de dag
niet straalt als zijn geheiligd licht;
en Hij nam zich het aangezicht,
zoals wij mensen allen dragen.
Met wijsheid zult ge aan hem vragen
om hulp in al uw levensnood.
Hij schonk de wereld genade groot.
Maar er is ook de Helleheer,
die zwart is, van hem keer
toch uw begeren
en wil toch leren
dat tussen God en Hellemacht
de ziel verdwaalt in twijfelsnacht.

(Allen gaan af. Na enige tijd komt Parcival alleen weer op, hij
dwaalt door het bos. Opeens klinkt hoefgetrappel en ziet hij in de verte
drie ridders aankomen)

Parcival:

Komt daar de duivel in gram en woede
Dat hij zich voor mijn knuppel hoede!
Mijn moeder siddert voor die Helleheer,
maar ik vlucht niet. Ik sla hem neer!

(De ridders komen uit de coulissen)

Parcival:

Welk dwaasheid kwam er in mij hart.
Zij die daar komen zijn niet zwart!
Zij stralen als de lichte dag
Zo schoon als ik nog nimmer zag.
Het is een God. Wat sta ik nog?
Help mij o God, o help mij toch.

Eerste ridder:

Wie houdt ons op in onze jacht,
welk dwaas verheft zijn jammerklacht?

Derde ridder:

Zag jij jonker, niet twee mannen gaan,
zij hebben een jonkvrouw oneer gedaan.

Parcival:

Gij zijt God zelf, zoals mijn moeder zei,
O help mij God, sta mij toch bij!

Derde ridder:

God ben ik niet. Ik ben slechts zijn knecht.
Ik doe wat Zijn gebod mij zegt.
Kom, sta nu op, wat ik u vragen mag.
Wij zijn ridders, die ge komen zag.

5.

Parcival:

Wat zijn dat ridders, zeg het snel,
zij gij géén God, ge weet toch wel,
wie mij het ridderschap kan schenken?

Tweede ridder:

Ach, jonkertje, dat zou ik denken.
Tot koning Arthur moet je gaan.
Voorwaar het zou je niet misstaan,
wanneer je bij hem binnentrad
en hij gaf je het ridderschap

Derde ridder:

Was ik zo schoon als gij. Zou God genade geven:
ge waart volmaakt, als ge met verstand kon leven!

(Parcival gaat naar zijn moeder)

Parcival:

O moeder, ik zag ridders staan,
ik wil tot koning Arthur gaan,
Ik word een ridder net als zij,
Laat me toch gaan, ach laat mij vrij.

Herzeloyde:

Neen! Al mijn zorgen was voor niets,
nu ik mijn enige zoon verlies.
Wat is het leven mij nog waard.

Parcival:

Ach moeder, geef mij toch een paard!

Herzeloyde: (In zichzelf)

Ach, nimmer weerhoud ik nog mijn kind
.....maar.....'k geef hem 't slechtse
paard dat ik vind,
ik weet datieder gaarne spot,
Ze zullen lachen om de zot.
Narrenkleren krijgt mijn held,
Hij keert wel terug, als men hem kwelt.

(Herzeloyde kleedt Parcival in narrenkleren)

Herzeloyde:

Mijn zoon, blijf voor de nacht, tot morgen,
en hoor nog toe, dan heb ik minder zorgen.

Ge moet de ongebaande wegen mijden,
in het licht, op het pad, daar kun je rijden.
Wees hoffelijk steeds en groet elkéén.
Wijs als een grijsaard is er geen.

6.

Volg hem, als hij je tucht kan leren.
Kunt ge van een jonkvrouw, van hoge ere,
een ring verwerven of een groet,
Aarzel niet, want het verzoet
je alle leed en alle smart:
kus haar en druk haar aan je hart.
Dat brengt geluk en fiere moed,
wanneer ze eerlijk is en goed.

Weet dat je ook koning bent van vele landen,
Maar ach, je rijk viel in bedriegers handen.

Parcival:

Dat zal ik wreken, zo help mijn God,
ik versla ze alle, met mijn gabilot.

(Het is nacht, voor het laatst zijn moeder en zoon samen.
De volgende morgen gaat Parcival op weg)

Parcival:

Vaarwel moeder, nu zal ik naar koning Arthur gaan,
dan kan hij mij tot ridder slaan.

(Parcival gaat weg, de moeder blijft alleen achter)

Herzeloyses knechten:

Nu gaat hij weg de jonge held,
Maar zie de koningin, ach het geweld,
van 't smartelijk lijden overvalt Herzeloys',
Ze valt ter aarde, het verdriet,
snijdt door haar hart, nu sterft ze om haar geliefde zoon,
O smart! Haar reine ziel, ontvangt het hemels loon.

Parcival:

Nu ga ik door Briziljans wouden heen,
Maar kijk die beek, mag ik daar wel doorheen?
Het water is zo donker daar,
Ach moeder, wacht mij daar gevaar?
Nee, ik houd me aan haar wijze woord,
ik rijd nog langs de oever voort.

Maar laat ik hier slapen tot de morgen, (Hij legt zich neer)
In 't zonlicht heb ik minder zorgen.

(Parcival gaat weer verder)

Hier is een plaats, waar ik door de beek kan gaan,

.....

Maar kijk wat zie ik op die weide staan?
Een tent, driekleurig doek, welk grote pracht,
Wie rust daar nog, na lange nacht,
O moeder, welk een schone vrouw,
ligt hier in de frisse morgendauw.
(herhaalt nadenkend de woorden van zijn moeder)

Kunt ge van een jonkvrouw van grote ere
een ring verwerven of een groet,

7.

aarzel dan niet, want het verzoet,
je alle leed en alle smart,
kus haar en druk haar stevig aan je hart.

(Parcival gaat op haar toe, en omarmt haar.)

Jechute: (Verschrikt ontwakend)

Wierp er op mijn eer een smet,
Waarop heb jij je zin gezet?
Raak me niet aan, ga nu toch heen;
Ik smeeek je, laat me toch alleen!

Parcival:

Ik doe slechts wat mijn moeder zei:
Uw ring en speld, ach geef ze mij.

(Jeschute laat zich deze sieraden afnemen)

Parcival:

Ik heb zo'n honger, geef me wat.

Jeschute:

Ik vreesde al dat je mij opat.
Neem maar wat anders als het moet,
aan vlees, brood, wijn, doe je tegoed.

(Zonder nog iets te zeggen, begint Parcival te schransen)

Jeschute: (voor zichzelf)

Wie kwelt me zo, met zijn vrijage
Ik schaam me zo, die domme page!
Hij lijkt niet goed bij zijn verstand
Hij nam mijn speld, een ring mij van de hand.
Dat God mij voor mijn Heer behoede!
Orilius doot mij nog, door zijn woede.

(Luid tot Parcival sprekend)

Geef terug wat gij van mij ontstal,
ga snel van hier, want bovenal
vrees ik de woede van mijn echtgenoot
Nu, spoed je voort, hij steekt jedood!

(Parcival omhelst Jeschute nogmaals en gaat weg, zonder haar de sieraden terug te geven)

Parcival:

God zij uw eeuwige hoeder:
zo leerde mij mijn goede moeder.

*****

(Jeschute blijft achter in haar tent. Haar man, Hertog Orilius komt naderbij.)

Orilius:

Wat zie ik aan dat spoor in 't gras,
Dat er een vrijer bij je was!?

8.

Heb ik u daarom trouw gediend,
dat ik deze schande heb verdiend?

Jeschute:

Er kwam een nar geslopen naar mijn tent,
Maar van alle ridders die ge kent,
is geen zo schoon als deze zot, mijn ring en speld
nam hij mij af, met bruut geweld.

Orilius:

Zo! Hij beviel je dus, die vreemde snaak,
wat bood hij je voor zoet vermaak?

Jeschute:

Ach Orilius, je moest je schamen om dat woord
Hij viel hier binnen, maar ging voort,
Hoe zou een edelvrouw zo'n zot beminnen?

Orilius:

Wat zal ik met zo'n vrouw beginnen?
Je hovaardij, die zal ik breken,
we zullen niet meer drinken, eten
tesamen; je mooie kleren neem ik af;
Vooruit schiet op, zijn gerechte straf
ontloopt je minnaar niet meer lang:
zelfs voor een draak ben ik niet bang!

(Ze gaan beiden af. Even later komt Parcival weer op, onwetend
van het feit dat Orilius hem vervolgt.)

(Bij een rotswand vindt hij nu een jammerende vrouw)

Parcival:

Zie deze vrouw, haar jammer komt niet tot bedaren,
ach hoe ze uit het hoofd rukt haar schone haren
Toch moet ik ieder groeten, zei mijn moeder mij,
of iemand nu ook lacht of droevig zij.

Moge God u bewaren in Zijn liefde groot;
maar ach! Wat droeve last ligt in uw schoot,
Wie gaf u deez' gewonde ridder, vrouw....
Wie schoot hem neer, zeg mij het gauw,
Och nee, hij is geloof ik al dood
Wie bracht u toch in deze nood?
Ik haal hem met mijn paard wel in,
In strijden met hem, heb ik zin.

Sigune:

O zoete jongeling, ge hebt een goed hart,
dat gij ook treurt, nu mij het noodlot tart.
Neen....'t was geen speer, maar in het tweegevecht
werd de strijd voor hem zo wreed beslecht.

(Parcival wil doorrijden)

9.

Sigune

Wat zijt ge schoon. Voor ge zult verder gaan,
zeg me wie God zo rein geschapen heeft. Hoe is uw naam?

Parcival:

Bon fils, cher fils.....zo was mijn naam,
die mij mijn moeder gaf, voor ik ben weggegaan.

(Sigune schrikt en herkent nu Parcival)

Sigune:

Voorwaar ge heet PARCIVAL en hoor
dat betekent: recht middendoor!
Mijn en jouw moeder zijn zusters beiden
Wat moest Herzelayde om de liefde lijden!
In waarheid zeg ik wie je bent, ge moet dat horen:
Door je vader ben je als een Anschewin geboren,
Van Waleise ben je van je moeders kant
in Kanvoleis geboren.En in jouw hand,
zou de scepter van Norgals horen.
De vorst die hier ligt in mijn schoot
vond strijdend voor jouw land de dood,
door hertog Orilius wrede hand
die je ontnam je vaders land.

Parcival:

O lieve nicht
dit wreed gericht
uw nood en ook mijn schande
zij doen mij leed,
Voorwaar ik weet
me te wreken op die ander!

Sigune: (zacht voor zich)

Ach, zeker vindt hij ook de dood
Onze schande is reeds zo groot
Ik zeg niet hoe Orilius reed.
(Luid tot Parcival): Hij ging die weg!
(zacht) Om één heb ik al zoveel leed.

(Parcival rijdt verder. Als de avond valt komt hij bij een groot
huis. Daar woont een visser, een boosaardig man.)

Parcival: (klopt aan)

Ach geef me wat te eten Heer,
De honger ach, kwelt mij zozeer.

Boze visser:

Ik geef je nog geen stukje brood
al ga je ook van honger dood.
Ik zorg slechts voor mezelf en voor de mijnen,
wie zonder geld komt, kan verdwijnen.

10.

Parcival:

Mijn moeder heeft me niets van geld verteld,
maar geeft ge ook wat voor deze speld?

(Toont de speld van Jeschute)

Boze visser: (grijnzend)

Ach lief zoet kind; kom binnen in mijn woning,
we zullen je bedienen als een koning!

Parcival:

Geeft ge me dan een avondmaal en in de morgen
wilt ge er dan, mijn heer, voor zorgen,
dat ik de weg vind naar koning Arthur en zijn getrouwen
Ik hoor bij hem. Dan kunt ge dit goud behouden.

Boze visser:

Heer ik zal al doen wat ge zegt,
Ik wijs u morgen wel terecht.

(We zien Parcival terug, wanneer hij voor de stad Nantes komt
Hij wordt begeleid door de visser, die hem de weg wijst)

Boze visser:

Mijn kind, gaat gij nu in Godes naam,
zie daar die weg die moet ge gaan.

(Parcival gaat alleen verder. Nu ontmoet hij een in het rood
geklede ridder: heer Ither van Gahaviess.)

Parcival:

God behoede U, zo leerde mij mijn moeder.

Heer Ither:

Hij loon' het haar en u, Hij zij uw hoeder:
Gezegd zij uw schoonheid. Zijt gij hoog geboren?
Wilt ge wat voor me doen? Zo wil dan horen:
Rijd naar de stad en wil tot koning Arthur gaan,
zeg hem: Niet uit vrees is Ither weggegaan.
Ik wil op ieder wachten en strijden om de zaak. (Nu tot Parcival:...)
Ik kwam tot de tafelrond' gereden, zei: Ik maak
aanspraak op mijn bezit door erfenis verkregen,
ik nam de beker en toen ben ik tot hier gereden.
(luid) Wenst ge die terug, dan moet ge strijden!!

Parcival:

Ik doe Heer, als ge hebt gezegd,
ik breng dat wel voor u terecht.

(Parcival gaat weg.)

11.

(Parcival gaat Nantes binnen, er ontstaat een groot gedrang om hem. IWANET een jonge schildknaap, biedt Parcival zijn gezelschap)

Iwanet:

Je lijkt me vreemd in deze stad,
kom, ik wijs je het rechte pad.

Parcival:

Moge God je behoeden, zo leerde mijn moeder mij,
Waar is koning Arthur, zeg het vrij,
Ik zie zovele Arthuren, ach wie mag,
aan mij geven de ridderslag?

Iwanet: (lachend)

Koning Arthur is er hier niet één,
wacht, ik breng je naar de koning heen.

(Beiden gaan af. Arthur en zijn ridders komen op. Ze spreken luid met elkaar.

Parcival komt binnen, boven het gepraat roept hij uit:)

Parcival: (Eerst nog schreeuwend)

God behoede u allen! Vooral de koning en zijn vrouw,
mijn moeder zei me, bij mijn leven, dat ik u toch groeten zou.
Maar wie is hier de Heer, daarin heb ik geen onderscheid,
hem wacht daar op het veld een rode ridder, voor de strijd!
Ach zou ik zijn rode kleren toch gewinnen,
Zo wil ik als ridder wel beginnen!

(Parcival wordt van hand tot hand geduwd. Allen bezien hem. Plots staat hij
Koning Arthur: voor koning Arhur)

Jonker, vergelde God uw groet,
jou wil ik wel schenken, geld en goed.

Parcival:

Kon dat zo zijn, hoe lang is't dat ik wachten moet
op de ridderslag. Dat ergert me, het is niet goed.
Onthoud me langer niet het ridderschap.

Koning Arthur: (Glimlachend)

Heb nog een dag geduld de tijd is nu wat krap,
een wapenrustig geef ik je, morgen met het dagbegin.

Parcival:

Ikbedel niet! Mijn moeder, ook een koningin,
kan mij een rusting geven. Ik kom niets vragen!
Ik wil van hem (wijst naar buiten) zijn rode harnas dragen!
En kan dat niet! Dan heb ik lak aan uw geschenk!

Koning Arthur:

Dit harnas draagt zulk een man
dat ik het toch niet wagen kan
je dit geschenk te geven.
Ik moet voorwaar in zorgen leven,
nu hij mijn vijand is.
Daaraan heb ik geen schuld, gewis

12.

Zijn naam is Ither, Heer van Gahaviess,
die mij de speer der droefenis stiet,
door het schild der vreugd.

Keye:

Is zo'n geschenk te groot? Uw deugd
heer koning is toch uw vrijgevigheid
Stuur hem naar buiten voor de strijd.
Als ge de beker wilt terug ontvangen!
Hier (wijst op Parcival) is de zweep, die doet verlangen
daar buiten op die priktoel los te slaan,
Vooruit Heer Arthur, laat hem gaan.
De vrouwen zullen hem vereren,
als hij kans ziet terug te keren.
Wie van hen omkomt, zal mij hetzelfde zijn,
men waagt de hond, voor 't doden van het zwijn!

Koning Arthur:

Zo gij het wenst zal ik het hem geven,
Maar 'k vrees dat hij betalen moet, met zijn jonge leven.
(Parcival verlaat de zaal. Allen spoeden zich naar het venster
om de strijd te zien)

Een ridder: (treedt als verteller naar voren)

Daar staan zij om te zien de held,
hoor wat er van hen wordt verteld:
De schone, trotse Kuneware (ze draait zich kort om) heeft gezworen
Nooit meer haar lach te laten horen,
zij het dat ze aanschouwen kon,
die de hoogste eer draagt onder de zon.
Daar staat ook Anthanor (Hij toont zich) hij zwoer bij zijn trouw,
dat hij niet eerder spreken zou,
voor Kunewares lach weer schalde.

(Aan één kant van het toneel staat Arthur met zijn gevolg. Ze kijken
(Men hoort nu in de verte de stemmen van Parcival en Ither).)

Parcival:

Heer Arthur schonk uw wapenrusting mij, maak nu los
uw harnas, en geef mij dan ook uw ros.

Ither:

Heeft Arthur dat aan jou gegeven?
Dan schonk hij je voorwaar toch ook mijn leven.
Krijg jij je loon niet al te vlug misschien?

Parcival:

Zwijg Heer, ik krijg wat ik verdien.
En geef nu op waar ik om vraag,
Ik wil een ridder worden, nog vandaag!

(Nu spreken de toeschouwers om de beurt:....)

13.

*** Heer Ither stoot hem van zijn paard
*** Met de achterkant van zijn speer. Hij stort ter aard!
*** Hij ranselt hem als één van zijn honden.
*** Hoe stroomt het bloed uit vele wonden.
*** Maar hij staat op. Wie had dat geloofd!!
*** Zijn speer werpt hij naar Ithers hoofd!!
*** Het wapen dringt door zijn vizier
*** ....en door zijn schedel
*** Hij sterft. Daar valt heer Ither neder!

Kunneware: (terwijl ze luid lacht)

Hij zegeviert!
Ach hoe me dat pleziert!

Keye: (Grijpt haar bij de haren en ranselt haar af:)

Gij breekt voor hem uw eed?
Dat ik het weer tesamen smeedt
Dat ge nog lang het voelen kan!
Is hier niet menig edele man?,
dat ge uw dure eed voor God,
moet breken voor zo een zot?

Anthanor:

De slagen die ge om der jongen wil doet dalen
op haar rug, zal hij verhalen, uw leven
moet gij eens om zijnentwil hem geven.

Keye: (Terwijl Parcival binnenkomt, achter hem aan wordt Ither
gedragen. Ze leggen hem neer. Ook Iwanet is daarbij.)
Uw eerste woorden dreigen mij?
ge staat me naar het leven?
O dwaas, daaraan zult gij
voorwaar geen vreugd beleven.

(Nu slaat Keye op Kunneware en Anthanor in. Parcival ziet dat,
wil zijn gabilot werpen, maar durft dat niet in het gedrang.
Hij wendt zich naar de dode Ither. Het rumoer tussen Arthurs hove-
lingen - aan de andere zijde van het toneel - verstomt.)

(Parcival wil de wapenrusting van Ither losmaken. Iwanet komt
naderbij en zegt:.....)

Iwanet:

Ge hebt de Heer van Gahaviess verslagen!

Parcival:

Help mij, ik wil zijn wapenrusting dragen.

(Beiden maken het harnas los. Met Iwanets hulp wil Parcival de wapen-
rusting aantrekken)

14.

Iwanet:

Leg nu dan ook die boerenkleren af.

Parcival:

Nooit leg ik het kleed af, dat mijn moeder gaf.

(Nu trekken ze de wapenrusting over Parcivals narrenkleed.
Iwanet geeft nu aan Parcival de speer van Ither in de hand)

Parcival:

Waar dient zo'n lange stok wel voor, is dat beter als mijn
spies?

Iwanet:

Wee mij, als ik u zonder liet!
Een speer gebruikt men in het tweegevecht,
Dwars door het schild: de strijd beslecht!

De vrouwen uit Arthurs gevolg: (Parcival staat in zijn wapenrusting)

Geen schilderij kon schoner zijn,
wat een gezicht
Neen, dat werd nooit geschilderd,
van Keulen tot Maastricht!

(Parcival buigt voor Arthur en gaat weg; Iwanet strooit bloemen
over Ithers lijk. De vrouwen spreken in koor:.....)

De vrouwen uit Arthurs gevolg:

U was toch wel zo rood het haar
Dat uw bloed de bloemen klaar
Niet roder had kunnen verven
En iedere jonkvrouw treurt, nu gij moest sterven.

(Iwanet, nog aan de andere zijde van het toneel staand ziet
Parcival - tussen de coulissen - na en zegt:.....)

Iwanet:

Hoe gaat hij hoog op 't fiere ros,
hij spoedt zich voort, de teugel los
Over bergen en door dalen, in gallop vol vuur
Wordt hij geleid door vrouwe avontuur.

*****

15.

Parcival bij Gurnemansz.

(Parcival ziet in de verte de torens van een kasteel opdagen.)

Parcival:

Ik zie daar dak en torenspits
Maar als ik goed zie, is 't gewis
dat ze als halmen uit de aarde groeien,
kijk!, hoe de avondzon hun spits doet gloeien.
Heer Arthur heeft die torens daar,
gezaaid, hoe wordt zijn oogst voorwaar,
gezegend. Maar wat mijn moeder zaaien doet,
dat blijft zo klein, het groeit niet goed,
Nou ja, het zal daar, moet ik vrezen,
voor torenkruid ook veel te vochtig wezen!

(Parcival rijdt verder en komt voor het kasteel van Gurnemansz.)

Gurnemansz:

Ik groet je knaap, wat brengt je hier,
op je paard zo trots en fier?

Parcival:

God moge U groeten! Zo heeft mijn moeder mij geleerd,
Daar gij een grijsaard zijt: Wilt ge me onderrichten?

Gurnemansz:

Wees welkom knaap, ge wenst dat ik u leer?
Zo ge dit wilt, dan luister: ik begeer
uw vol vertrouwen, als ik u tot leerling maak,
duld ik geen enkele tegenspraak.

Parcival: (Zacht tot de zaal)

Wat mijn moeder zei, is werkelijk waar,
Bij zo'n wijs man schuilt geen gevaar.

Gurnemansz:

Nu, stijg dan van je paard, waarop gewacht?
(Volgens het verhaal, laat G. nu een sperwer van zijn hand
opstijgen. Dit dier heeft een belletje aan de poot. Dit dier
waarschuwt in de burcht de schildknapen, die aan komen lopen.
Ze willen Parcival van zijn paard helpen.)

Parcival:

Dit paard schonk koning Arthur mij, en dag en nacht,
blijf ik hier. Hij gaf aan mij de ridderslag
dus rijd ik, zo lang ik leven mag.

Gurnemansz:

Ik geloof toch dat het beter was
Indien je afsteeg, wapens harnas
af zou leggen, dat doet toch ieder man,
zodat je nu wat rusten kan.

(Parcival laat zijn wapenrusting afleggen.)

16.

(Op het toneel staat aan de ene zijde Gurnemansz, aan de andere zijde ontdekken de schildknappen, dat Parcival een narrenpak onder zijn wapenrusting draagt. Dat gaat één der schildknappen aan Gurnemansz melden.)

Schildknaap:

Mijn heer, Toen we die ridder naar uw bevel,
vergeef Heer, hetgeen ik u vertel,
ontdeden van zijn rusting...hoe dit uit te leggen.....
droeg hij.....een narrenpak.....om zo te zeggen.

Gurnemansz:

Dat treft me zeer onaangenaam,
Ik kan toch waarlijk niet verstaan:
Mijn oog zag nooit een schoner mens,
zo zoet en rein, ach ieders wens
was 't wel, dat 't oog der zaligheid zo op hem rustt.
Wie trok hem zulke kleren aan, die lust
voor 't oog. Geen moeder droeg, geloofd haar naam,
een kind zo recht geschapen en voornaam.

Schildknaap:

Maar hij is ook gewond, met buil en schram.

Gurnemansz:

Ah! Nu is het duidelijk, hij kwam
hier om der minnedienst,
een schone jonkvrouw heeft misschien,
zulk kleding hem doen dragen.
Dat moet ge hem eens vragen.

Schildknaap:

Oh nee, mijn heer, dat kan niet zijn,
Hoe zou een dame, edel, fijn,
van hem een dienst aannemen?

Gurnemansz:

Het pas hem wel, zou ik menen,
maar kom laat ons maar eens gaan zien,
welk wonder aan hem is geschied.
Ik kleed hem als een ridder fijn,
verlicht zijn nood, der wonden pijn,
laat daarna de bedienden weten,
dat we het avondbrood gaan eten.

(Deze scene kan nog vóór het paleis gedacht worden, Gurnemansz neemt Parcival nu mee. en zegt:)

Gurnemansz:

Maak je gereed voor het avondmaal, laat het je smaken,
daarna laat ik voor de nacht, een bed opmaken.

(De volgende ochtend, komt Parcival in nieuwe kleren de burcht-zaal in.)

Gurnemansz:

Heb je wel goed geslapen, de eerste nacht in mijn kasteel?

Parcival:

Ja Heer.....En nu valt naar mijn moeders woord,
mij uw gena ten deel.

Gurnemansz:

Uw moeder! Zeg toch, waar kom je vandaan?

Parcival:

Ik vertel u gaarne, hoe 'k van huis weg ben gegaan.
De eerste dag al zag ik daar een vrouw die ik zeer begeerde,
omdat mijn moeder dat bij 't afscheid aan me leerde.
Ik nam van haar een ring en ook een speld,
en groette haar, omdat mijn moeder had verteld,
dat men dat doet. Maar hoor wat ik daarna zag:
een dode ridder, die in de schoot van zijn geliefde lag!
Ze kende me en wist mijn ware naam:
als Parcival zal ik daarom door 't leven gaan.
Toen kwam ik bij Heer Arthur, om de ridderslag te vragen
daar streed ik met een rode ridder, die ik heb verslagen
Zij wapenrusting heb ik hem van 't lijf genomen,
toen ben ik weggegaan en ben tot hier gekomen.

Gurnemansz:

Je spreekt nog immer als een kind,
zwijg van je moeder, want ik vind
dat je aan andere dingen nu moet denken,
wil aan mijn woorden aandacht schenken.
Hou je aan hetgeen ik je zal leren,
opdat je je van 't kwaad zult keren.

Het is belangrijk dat je ten eersten leert:
schaamte staat een ridder niet verkeerd.
Zo niet....ge wordt een valk gelijk, die van zijn vlucht
op aarde in de rui geraakt, zijn vederkleed laat
daarboven roven.

Heb met behoeftigen steeds erbarmen,
ontmoet ge op uw weg een arme.
verlicht zijn nood, God schenkt u dan zijn zegen.
Zoek steeds het midden tussen gierig- en vrijge-
vigheid,

Van praatzucht krijg je spoedig spijt.
Te zwijgen is een grote kunst, vraag niet te veel
en als je antwoord geeft, zorg dat je heel
weloverwogen spreekt, naar hart en hoofd
zodat men hetgeen je zegt ook gelooft.
Je hebt een goed verstand,
oren, ogen bij de hand,

kijken kun je, proeven, ruiken
 bezin je dan, om dat ook te gebruiken.
 Wanneer je iemand overwint, zul je hem genade schenken,
 en strijd je niet, dan moet je er aan denken,
 dat je je reinigt van de strijd,
 zodat je iedere vrouw verblijdt,
 wanneer ze naar je zien.
 En hoor mijn zoon, bovendien,
 zult ge voor vrouwen immer hoffelijk zijn,
 laat onoprechtheid nooit uw leidsman zijn:
 de dorre tak, daar in de haag, breekt snel en kraakt
 verraadt de sluiper en de wacht ontwaakt.
 Op menig overwoekerd pad, dat is versperd,
 en dat zich deed versmallen, werd
 het zorgeloze hart ten prooi aan strijd,
 ja wie een vrouw bedriegt, verliest zijn waardigheid.
 Hiermee wil ik aan je de minne verklaren
 de liefde is achtzaam, behoedzaam moet je ze bewaren.
 Want man en vrouw zijn als de zon en de dag,
 geen is er die ze scheiden mag.
 Behoud mijn woorden in je hart, als je eens gaat.

Parcival:

Heb dank heer, voor uw wijze raad.

Gurnemansz:

Nu moet ik je de ridderkunst nog leren; een spot
 was je, zoals je gister toereed op mijn slot.
 Zoals je het schild wel om je lichaam zwaaien deed,
 aan menig spijker, aan de muur, hangt naar ik weet,
 een schild nog fraaier. Het wordt tijd,
 dat je je oefent in de ridderstrijd.

(Ze gaan samen af. Na korte tijd treedt Gurnemansz schildknaap
 naar voren en spreekt:.....)

Schildknaap:

Nu oefent Parcival, hoog op zijn paard gezeten
 Laat zijn tegenstanders al ras het veld opmeten
 wanneer ze vallen in de tjust en keer op keer
 blijkt Parcival hun aller heer.

(Schildknaap gaat af. Nu komt Gurnemansz op. Hij vertelt, dat
 Parcival weer bij hem weggegaan is.)

Gurnemansz:

Twee weken bleef de jongen hier en liet zich leren.
 Toen deed het avontuur de jonge held zijn schreden keren.
 Hoe bitter! Drie zonen moest ik reeds verliezen in de strijd
 was deze toch gebleven! Het had mij 't hart verblijdt.
 In 's levens dobbelspel heb ik al drie geworpen, wie kan
 er kiezen,
 Nu heb ik vier gegooit, en weer moet ik verliezen.
 En hij ging voort, hoog op het ros,
 zo reed hij heen, de teugel los.

19.

Over berg en dal, in een galop vol vuur,
wordt hij geleid door vrouwe avontuur.

*****

Parcival in Brobarz.

(Parcival komt bij de hoofdstad Pelrapeire, van het rijk Brobarz. Daarwordt hij opgewacht door een aantal ridders, die echter, op zijn nadering de stad invluchten. Parcival klopt aan de poort. Even later roept hem vanaf de burcht een meisje toe.)

Meisje:

Komt ge als vijand, dat zijt ge overbodig,
ons belagen er al zoveel, we hebben u niet nodig.

Parcival:

Hoor vrouw! Hier staat een man tot uwen dienst gereed,
meld dat uw vorstin, opdat zij het weet.

(Parcival wordt nu binnengelaten. Hij wordt bij de koningin gebracht. In de burchtzaal buigt men naar elkaar, glimlacht, maar Parcival spreekt geen woord, indachtig aan Gurnemansz raad.)

Kondwiramur: (Zacht voor zich)

Die ridder drijft de spot met mij: hij wil niet spreken.
Ach! Hij zag hoe de honger mijn schoonheid deed verbleken.
Of zou hij enkel zwijgen, daar hij beleefd wil zijn,
hij ziet er vriendelijk uit, 'k speur geen venijn.
Ik geloof dat ik te lang mijn woorden spaarde
Ik zal spreken, wijl hij zijn woorden nog bewaarde.
(luid)

Het past mij Heer, als gastvrouw om het eerst te spreken,
ge wilt me dienen, zo is mij gebleken.
Zo sprak in lang geen gast tot mij, deez' droeve dagen.
Waar komt ge toch vandaan, indien ik u mag vragen?

Parcival:

Vrouwe, ik kom van een vorst die men Gurnemansz noemt,
vanmorgen ging ik weg van hem, wiens wijsheid men zo roemt.

Kondwiramur:

Had mij een ander dat gezegd
Dat hij die tocht vandaag had afgelegd
dan had ik dat voorzeker niet geloofd.....
Maar.....eet met ons, al werd het meest' geroofd.
Mijn beste helden zijn reeds in de strijd gegaan,
door honger wil mijn vijand me verslaan.
Neem dus dit laatste, wat ik vragen mag, voor lief

20.

Parcival:

Neen, geef het aan uw volk, ben ik hun dief?
Eén snede brood zal ons toch wel voldoende wezen?
(Wijst op hen beiden, daarna eten ze hun snee brood, die ze eerst breken)

Kondwiramur:

Leg u nu daar te slapen, wat ik vragen mag,
ge zult vermoeid zijn na zo'n lange dag.
(wijst op een rustbank in de burchtzaal)

(Allen gaan weg en Parcival legt zich ter ruste. In de nacht komt echter de vorstin aan zijn bed.)

Paercival:

Om Godes wil! Hoe knielt ge voor me neer,
kom sta toch op, slechts God verdient die hoge eer.

Kondiwiramur:

Toen mijn vader Tampentaire sierf, ik droeg nog rouw,
begeerde mij koning Klamide tot zijn vrouw.
Maar ik gevoelde toch geen liefde van mijn kant.
Wat kon ik anders doen? Ik weigerde zijn hand.
Maar hij ontstak in toorn, verzamelde zijn legermacht,
ach, zijn woede heeft overal dood en verderf gebracht.
Hier in de stad zijn we nu gans verlaten,
straks zullen ook wij, het leven laten....

Parcival:

Zeg toch hoe ik U troosten kan, u helpen in uw kwaal.

Kondwiramur:

Och kon ge me verlossen van die koning en zijn wrede
generaal,
die morgen komt, om mij naar zijn heer te dwingen.
Wat kan ik anders doen, dan van de toren af te springen?

Parcival:

Wie ook uw vijand moge zijn,
Ik sta u, vrouwe gaarne bij!

(Het volgende tafreel toont dezelfde troonzaal. Parcival is naar buiten gegaan voor de strijd. Een aantal ridders komt verslag doen van de strijd.)

Eerste ridder van K.:

Des vijands legermacht, met haar banieren, kwam tot voor
de poort gereden.
Ook Parcival was daar, alleen. Slechts de gebeden,
van het volk had hij als ruggesteun. Het was zijn eerste
tweegevecht
Hij gaf het paard de sporen, en hield zijn speer zo recht,

Tweede ridder van K.:

....dat beider zadelriemen braken, nu zonder paard,
grepen de strijders moedig naar het zwaard.
De generaal, zo wordt van hem verteld,
versloeg eens zes ridders op het veld.

Derde ridder van K.:

Hij dacht te liggen onder het geweld van slingerstenen,
maar dat was het niet, het zwaard dwong hem van de benen,
het zwaard in Parcivals machtige hand! Hij was verslagen!

Tweede ridder van K.:

Hoe zwak klonk toen zijn stem om om genâ te vragen.

Eersteridder van K.:

Maar Parcival schonk hem geen soelaas, en beval
de generaal te gaan naar Arthurs slot, en bovenal
aan jonkvrouw Kunneware dat om de schandelijke woorden
van Keye, de zoete wraak, zijn schild eens zal doorboren.

(Nu treedt ook Parcival binnen en de vorstin spreekt.....)

Kondwiramur:

Ik zal geen ander toebehoren,
Dan hij die voor me streed
en die ik in mijn armen weet,
Hem heb ik tot gemaal verkoren.

De drie ridder van K.:

Dan viere Pelrapeire feest!
Zoals nog nimmer is geweest.
Als Parcival huwt, onze vortsin,
haar neemt tot levensgemalin.

(Allen gaan blij uit de burchtzaal.)

(Nu komt Kondwiramur alleen op en vertelt:.....)

Kondwiramur:

Nu zijn we gerust,
er heerst nu rust
in 't land en in de stad
Wie zijn bezit verloren had
hem schonk vorst Parcival met milde hand,
ja er heerst vreugde in het land.
Maar laat me nog verhalen, wat hij nog deed,
hem, die ik mij de liefste weet.
Zelf kwam vorst Klamidé tot voor de stad,
zodat mijn Heer die strijd te strijden had,
want de vorst eiste van hem het tweegevecht,
en dat was niet vergeefs gezegd!
Vol vuur reed mijn Heer op hem af,
en leerde hem zijn rechte straf.

22.

Hij sloeg hem op de helm, Alom was dat te horen:
zo hard, het bloed spoot hem uit neus en oren!

Maar nu deez' morgen sprak mijn Heer tot mij,
Als het u~~n~~ goed is, laat me vrij,
want met uw zegen edele vrouwe
mocht ik toch met eigen ogen schouwen,
hoe het toch mijn moeder gaat.
En kom ik door het avontuur in strijd,
mijn zege zij uw naam gewijd!

Hij is mij lief, maar 'k moest hem laten gaan,
toen ging hij voort, alleen, van mij vandaan.

En hoog op zijn fiere rode ros,
spoed hij zich voort, de teugel los,
over bergen en door dalen, in galop vol vuur,
wordt hij geleid door vrouwe avontuur!

*****

23.

Parcival in de Graalsburcht.

Parcival:

Zie daar, een meer, en vissers met hun boot,
Ik vraag de weg.....wie is dat, purperrood,
gekleed, een hoed met pauwenveren,
als men toch zou beweren,
dat deze visser koning was van alle aardse rijken,
dan zou ik niets verbaasd zijn, mocht dat blijken.

(tot de visser)

Zeg mij om Gods gena, als ridder, goede man,
in welke herberg ik de nacht verbrengen kan.

De visser - Amfortas:

Heer, zover ik weet is land en water in het rond,
wel dertig mijlen onbebouwd, slechts woeste grond.
Eén enkel huis is hier nabij gelegen, ik kan
u dat van harte aanbevelen, reizigersman.
Daar, na die rotswand buigt de weg naar rechts,
dan komt ge aan een burchgracht. Ge kunt daar terecht,
wanneer ge roept, om onderdak vraagt Heer,
laat men daar de slotbrug zeker neer.

Parcival:

Heb dank o Heer, moge God uw hoeder wezen.

(Parcival gaat verder, dan roept de visser hem na:.....)

De visser - Amfortas:

Als ge daar komt, zal ik u gastvrijheid geven!
Laat u het al gevallen, wat men doet,
let op, mijn zoon, het is niet goed,
wanneer men daar verdwaalt, zo makkelijk rijdt
men langs die wegen in de oneindigheid.

(Parcival komt voor de burcht en beziet deze:...)

Parcival:

Het is zoals die visser sprak, de slotbrug daar,
is opgehaald. Hoe sterk en zwaar
ligt daar het slot. De muren zijn zo schoon, volmaakt,
alsof die torens op de draaibank zijn gemaakt.
Je moet wel vleugels hebben, en de wind als vriend
want wie hier aan een stormloop begint,
geraakt nooit binnen, in geen dertig jaar,
een wonderlijke burcht is dit voorwaar.

24.

Knaap:

Wie zijt ge Heer, wat heeft u hier gebracht?

Parcival:

De visser zendt me, om een rustplaats voor de nacht.

(Nu gaat Parcival het slot binnen. Hij komt in een grote zaal. Daar neemt men hem zijn wapens af. Men brengt water, zoadt Parcival gezicht en handen reinigen kan. Ieder is daar bedrukt en treurig. Er komt een ridder, die Parcival een mantel om de schouders legt.)

Ridder:

Dit kleed werd door mijn vorstin Repanse de Schoye gedragen, zolang er nog geen passendkleed is, wil ik u vragen, deze mantel toch voor lief te nemen.

Parcival:

Ge zijt wel haast te vriendelijk zou ik menen.

(Nu sluipt er een man achter Parcival, die nietsvermoedend om zich heen staat te kijken, en slaat hem - bij wijze van grap hard op de schouder. De man roept:....)

Man: (Op vermetele toon)

Vooruit! Nu naar mijn Heer!
Schiet op, kom in 't geweer!

(Parcival denkt zich onmiddellijk te moeten verdedigen en slaat de man neer.

Een ridder:

Wacht Heer, het is maar enkel spel,
daar houdt hij van, hoezeer wij wel
in droefenis ook leven.
Wil hem ook uw vriendschap geven.
Hij bracht u slechts de boodschap Heer:
De visser keerde tot ons weer,
Gaat gij tot hem, we ontvangen u vol gaarne,
Ik bid, laat nu uw toorn varen.

(Parcival beziet nu de slotzaal, en zegt in zichzelf:.....)

Zie wat een pracht, ik ben toch vol verwondering,
wel honderd luchters hangen aan de zoldering.
In drie grote haarden brandt een welriekend vuur
en honderd rustbanken staan langs de muur.
Honderden ridders zitten hier in het rond,
wat een kostbare kleden, liggen op de grond.

(Nu komt Amfortas binnen, gesteund door twee ridders. Hij laat zich op een rustbank zetten. Parcival ziet verbaasd toe.
Nu komt er een schildknaap binnen, die een lans draagt, langs de ridders die in de rondte staan. Ieder wendt vol afschuw het hoofd af en weent, als hij de bebloede schacht ziet. Uit de punt welt ononderbroken bloed op.
Als de schildknaap rondgegaan is, verdwijnt hij weer.
Parcival kijkt verbaasd om zich heen.
De ridders spreken, stil voor zich - in koor:.....)

Alle ridders:

Hij zwijgt, geen vraag komt hem in 't hart
ziet hij dan niet des vissers bitt're smart?

(Nu komt Repanse de Schoye binnen. Ze draagt de heilige graal.
Amfortas laat zich door zijn ridders overeind helpen en spreekt:.....)

Amfortas:

Treedt nu naar voren, Repanse de Schoye,
gij schoonste der schonen, ah vois!
Toon ons de edelsteen, de wonderbare schaal,
aanschouw o ridders, nu de heil'ge graal.
Zie die volkomenheid van het paradijs,
die wondere wortel, stam en rijs.
Zij is op aard voor alle mens,
des harten innerlijkste wens.

(Repanse de Schoye zet de graal nu voor Amfortas neer)

Er komen knapen op, die voedsel uit de graal rondbrengen. Ieder eet er van,
en hoewel het voedsel rijkelijk en uitzonderlijk is, blijft ieder treurig
en bedrukt.

Alle ridders:

Hij zwijgt, geen vraag komt hem in 't hart
ziet hij dan niet des vissers grote smart?

(Er komt een schildknaap die een zwaard voor Parcivals voeten
legt.)

Amfortas:

Dit was mijn zwaard, tot God mij sloeg,
ontvang, mijn zoon, wat ik eens droeg.
Geraakt ge ook in grote nood,
haar kracht is wonderbaarlijk groot.

Alle ridders:

Hij zwijgt, geen vraag komt hem in 't hart,
ziet hij dan niet des vissers grote smart?

(Amfortas laat zich nu weggeleiden door zijn helpers)
Voor hij weggaat ziet hij nog éénmaal naar Parcival)

Repanse de Schoye brengt de graal weer uit de zaal.

Alle ridders:

Hij zwijgt, geen vraag komt hem in 't hart,
ziet hij dan niet des vissers grote smart?

(Allen verlaten nu treurend het vertrek en laten Parcival
achter, die zich op een rustbank te slapen legt)

Parcival: (ontwakend)

Geen rust vond ik, slechts zware dromen,
al was mij dertig maal de dood in 't hart gekomen.
En al mijn leden doen me pijn.

Waar zouden de bedienden zijn.
Ik vind hier slechts de mantel en het zwaard.

26.

Het is zo stil, waar is mijn paard.

(ziet uit het venster)

Zijn allen reeds gegaan om deze tijd?
uitgereden voorzeker, voor de strijd.
Wat is dat dan, dat mij men hier laat staan.
Nu dan, ik ga er achteraan.

(Parcival komt voor de poort en roept:....)

Parcival:

Ben ik hier gans alleen,
waar zijt ge ridders allen heen?
Wat heeft men voor een plan beraamd,
laaghartig is het, onbeschaamd!
Zie hier die sporen in het gras,

(Nu roept hem een schildknaap vanuit de burcht toe:....)

Schildknaap:

Verdwijs! Jou volgt de haat der zonneglans,
vooruit loop heen, jij domme gans;
Je zweeg en hield je muil gesloten,
en vroeg niet naar des konings smart. Verstoten
als je bent. Jou wacht er roem noch eer,
nee, nu en nimmer meer!

Parcival: (Roept luid, maar krijgt geen antwoord:)

Wat is dat hier!!
Voortuit zeg op.
Is niemand daar?
Waar ben ik hier?

DOEK.

PARCIVAL VERVLOEKT.

Als het doek weer open gaat, is het achterste deel van het toneel afgescheiden (liefst door een doorzichtig gordijn)

Daarachter ziet men het interieur van de graalsburcht.

Alle ridders zijn daar, en volgen als het ware Parcival op zijn onzalige avonturen.

Terzijde van de graalsridders, in de burcht, staat Kundrie, als de aanklaagster van Parcival. Ze ziet er afzichtelijk uit en staat op een verhoging.

Voor dit doek spelen zich nu verder de avonturen van Parcival af. Naar believen kan met de belichting de aandacht meer of minder op de graalsburcht gevestigd worden. In ieder geval moet duidelijk zijn dat gedurende Parcivals omzwervingen er een barrière tussen Parcival en de graalsburcht is.

Eerste tafreel : Sigunes vloek.

Sigune treurt met in haar schoot een gebalsemde ridder. Parcival komt nu op, maar herkent haar niet, zozeer heeft het verdriet haar veranderd.

Parcival:

Wat doet uw leed me smart,
zeg me of u in het hart
een wens leeft, die ik vervullen moet.

Sigune:

Ik dank u jonker voor uw groet.
Vanwaar komt ge gereden?
Hebt ge niet gemeden
het pad dat voert tot in het woud,
zo menig ridder, kloek en stout,
is het hier slecht vergaan.
Nu zeg, waar komt ge wel vandaan?

Parcival:

Daar in het woud, niet ver van hier
ligt aller bouwkunst pracht en sier.

slechts korte tijd voorheen,
ging ik van haar poorten heen.

Sigune:

Mijn eigen oren geloof ik niet,
slechts één burcht staat in dit gebied.
Wie haar ook zoekt met grote vlijt,
zal haar niet vinden, tot zijn spijt.
Zo velen zoeken met veel misbaar,
maar vinden kan slechts, die voorwaar
zonder te weten, aan haar gracht,
door Godes hand daar wordt gebracht.

Dat slot wordt Montsalvatsch genoemd,
zijn burgheer wordt alom geroemd,
maar hij draagt ook een bittere last,
leeft, of hij reeds gestorven was,
omdat hij boet voor oude zonden,
geen groter pijn wordt er op aard gevonden.

Ach, waart ge daar maar, in dat slot,
dan was Amfortas toch verlost!

Parcival:

Zo menig wonder schouwde ik voorwaar,
en al die schone dames daar!

Sigune:

Maar ge zijt Parcival,
zeg eerst en bovenal:
aanschouwde ge de graal?
en in die wondere zaal
zijn vreugdverstoten heer?
Hij ligt niet meer terneer
in smart en pijn?
Och kan het zijn,
dan valt je op deze aarde
de grootste schat en waarde
te deel. Geloofd zij Godes naam!

Parcival:

Hoe kan ik als bekende voor u staan?

Sigune:

Ik ben het meisje, dat je eens haar nood deed klagen
je naam zei en deze droeve last moet dragen.

Parcival:

Waar is uw rode mond gebleven,
Sigune! het zoete leven
is aan u ontvloden, wie kan
er leven met een dode man?
We moeten hem begraven.

Sigune:

Ach, schonk ge me die éne gave:
 te horen dat Amfortas lacht.
 Hebt ge genezing hem gebracht?
 Ge sprak de woorden uit uws harten kracht?
 En hebt hem naar zijn leed gevraagd,
 Ik zie zijn zwaard, dat gij nu draagt?!
 .....
 Hij is verlost, het wonder is geschied??

Parcival:

Nee, zulke woorden sprak ik niet.

Sigune:

O wee, mijn smart, dat ik je moet aanschouwen,
 je onozelheid zul je berouwen.
 Je zag de wonderen, die heiligheid,
 maar boze gal en giftigheid
 wortelt al in jehart.
 Je zag Zijn smart,
 de dodelijke wond
 en hield je mond!
 Je leeft, maar aan geluk ben je reeds dood!!

Parcival:

Wat heb ik dan gedaan, mijn schuld zo groot?

Sigune:

Jou wacht alleen de dood.

Parcival:

Ik wil mijn schuld toch boeten!

Sigune:

Die zul je dragen moeten.
 Vooruit ga heen.
 Laat mij alleen!!

(Beiden af)

Tweede tafreel: Orilius en Jeschute

Parcival komt op. Van de andere zijde nadert Jeschute. Haar kleren zijn gescheurd)

Parcival

God moge u groeten edele vrouw,
zeg, waarom draagt ge zware rouw?

Jeschute

Ik zag u al eens eerder heer,
herinnert u zich niet meer,
welk zware leed gij aan mij bracht.

Parcival

'k Bid dat ge voorzichtigheid betracht!
Noch u, noch ook een andere vrouw,
heb ik beschimpt, en ontrouw
ben ik nooit geweest. Toch doet uw smart,
mij pijn, breekt mij het hart.

Jeschute

Moge God u 't harte vreugde schenken,
wie zal er mijner nog gedenken,
in mijn ellende groot,
Mijn kleed gescheurd, haast bloot
moet ik door 't leven gaan.

Parcival

Vrouwe, ga niet hier vandaan,
voordat gij deze mantel draagt,
't zij u om Godes wil gevraagd.

Jeschute

Ach Heer, ook nu moet ik u smeken,
ga weg van hier, mijn hart zal breken,
als wij beiden, om uw goedheid, sterven zouden.

Parcival

Maar op mijn moed kunt ge vertrouwen!

Jeschute

Een edele degen staat u naar het leven
Hij heeft zijn woord aan mij gegeven,
dat hij om mijn schande met ieder wel wil strijden,
Hij was mijn man, die mij dit al doet lijden.

(Orilius komt op) het zwaard in de hand. Parcival maakt zich ook
direkt gereed voor de strijd. Ze strijden met elkaar, tot Parcival
Orilius' zwaard uit zijn handen slaat. Nu grijpt Parcival Orilius
in een wurgende greep, die hem haast de borstkast indrukt)

Parcival

Ontvang nu uw verdiende loon,
voor al wat ge aan smaad en hoon
aan deze jonkvrouw hebt gedaan.

Uw leven dat heeft afgedaan,
wanneer ge haar niet eens en vooral,
hernieuwd uw liefde schenken zal.

Orilius

Zo zeer ben ik nog niet verslagen,
dat gij mij die smaad laat dragen.

(Parcival drukt hem steviger in zijn greep)

Orilius

Ach, jonge sterke man
wat kwaad heb ik gedaan,
waaraan verdien ik deze nood,
dat ge me kwelt tot in de dood?

Parcival

Mijn Heer, ik laat u gaarne leven,
Ge moet alleen uw vrouw ^{weer} liefde geven.

Orilius

Nooit, ze heeft zich zwaar misdragen,
ze moet haar schande eeuwig dragen!
Eens was ze alleen op het veld,
en gaf daar toen haar ring en speld
aan hem, waarmee ze mij bedroog.

Parcival

Ge schat haar trouw voorwaar niet hoog, ~
ik was het Heer, die tot haar kwam,
van haar de ring en speld toen nam.
Toen was ik nog een dwaas, geen man,
Ik hoop dat ze me vergeven kan,
(Tot Jeschute)

Ach vrouwe, neem uw ring weer aan,
uw speld, ik vrees dat zal niet gaan,
ik gaf hem in mijn dwaasheid weg,

(tot Orilius)

En gij Heer, doe nu wat ik zeg.
Rijd nu naar Arthurs tafelronde
en zeg dat ik u heb gezonden,

spreek tot de koning: Parcival blijft uw getrouw,
beloon hem, doordat gij de vrouw,
die om zijnen wille slagen moest verdragen
in ere hoog houdt al haar dagen.

Orilius

(Neemt de ring uit Jeschutes hand en schuift hem haar aan
de vinger)

Ik heb u kwaad gedaan,
Maar ik zal u voortaan
weer eer en liefde schenken,
(tot Parcival:)

Uw opdracht zal ik trouw gedenken.

Parcival en Orilius met Jeschute gaan huns weegs)

Derde tafreel: Parcival tot ridder geslagen.

Koor van Graalsridders:

Nu sneeuwt het hier rond Mont Salvatsch
En hij die ons verkoren was,
zwerft doelloos rond.
waant zich van God verlaten,
Ach, dat zijn hart toch vrede vond,
Want onze Heer lijdt bovenmate,
Ach dat zijn wond genas!

Amfortas

Nu ga dan, Kundrie, edele vrouw,
ofschoon u elk verachten zou,
die u ontmoet,
wees Parvival trouw,
wees nu gegroet!

(Kundrie groet de graalsridders en gaat af)

Parcival komt eenzaam op, hij heeft het koud. Hij dwaalt wat rond.
Opeens wordt hij een valk gewaar, die omlaag vliegt, en een gans
probeert te verschalken.

Kundrie komt nu terzijde op en roept: *(onhoorbaar voor Parcival)*

Kundrie

Nu grijp die domme vette gans,
die ontspringt niet meer de dans,
Nu stort omlaag
en draag
vanhier uw vette buit!

Neel Valk. Laat af, uw spel is uit!
Gij hebt de gans genoeg gewond,
drie drupp'len bloed daar op de grond,
is al wat ik vroeg.
Het is genoeg. *(Kundrie af)*

(Parcival heeft de jacht op de gans gadeslagen, voor zijn voeten
vallen nu de drie bloeddruppels,

Parcival

Wie is het, die hier drupp'len bloed
zo rein en klaar verschijnen doet?
Kondwiramur! Zeker hier is,
in de sneeuw uw gelijkenis
God schenkt mij uw zaligheid,
door 't teken waar ge zo op lijkt.
Kondwiramur! 'k Zie uw beeld hier thans
nu de sneeuw haar witte glans
offerde aan uw lieve gloed
door deez' rode druppels bloed.

(Er komt een schildknaap aangelopen, die de in gepeins verzonken
Parcival ziet)

Schildknaap

Hé, ho, Hé !! Schande over de Tafelronde,
Zie eens wat ik hier heb gevonden!

33.

Hier zit iemand, ons onbekend,
die door het tentsnoer is gerend!

stemmen

Wat is dat?.....Wat heeft hij gezegd?

Schildknaap (teruglopend naar vanwaar hij kwam)

Een ridder wacht daar, klaar voor het gevecht!

Parcival

Wie stoort me toch in deze droom,
Maar kijk, daar ginder bij die boom,
zie ik opnieuw haar rode spoor,
'k volg haar, wie ik toebehoor.

(Parcival volgt de sporen in de sneeuw en gaat af.
Van de andere zijde komt nu Arthur met zijn hofhouding op.)

Keye

Heer, Arthur, het komt die ridder toe,
dat ik hem spoedig sterven doe.
De tafelronde verliest haar eer,
als zij zich door zø'n vreemde Heer,
de wetten voor laat schrijven.
ARTHUR : Heer Keye, 't is zo als ge zegt,
ge vraagt om deze eer terrecht.

Graalridders (van de achterzijde van het toneel)

Vrouw Minne, ach wat doet ge toch
De treurende schenkt ge vreugde nog
verlost van alle noden,
om hem daarna te doden?

Hoe is dat nu, vrouw Minne,
dat ge de dapp're zinnen
en de verheven hoge moed,
in schad' en schande einden doet?

Dit woord geldt slechts die man alleen,
die minntroost van u ontving,
ach had ge me terzij gestaan
ik had u veel meer eer gedaan.

(Parcival komt dromend op, zijn wapen voor zich uit dragend,
Keye daagt hem uit tot het gevecht)

Keye

Gij deed de koning schande aan
Ik doe je nu een halsband aan,
om je naar mijn Heer te leiden.....

.....
Wat zwijgt ge, wilt ge strijden?

(Keye wil Parcival neersteken, maar deze houdt zijn speer zo, dat
Keye ervoor terugschrikt.)

Keye

Wordt wakker, ik heb wel een ander bed,
daarwordt je in bijgezet,
wanneer ik echt toe zal steken

Parcival

Wie soort me in mijn zoet gepeins,
ik zal me wreken!!

(Nu verweert Parcival zich en verslaat Keye.
Arthur en zijn gevolg kijken sprakeloos toe; wordt echter Parcivals
helm afgenomen, dat is Kunneware de eerste die ziet dat dit
de jongeling is die eens Ither von Gahaviess versloeg)

Kunneware

Moog God u groeten, voor ik u welkom heet,
Gij zijt waarlijk een man, door wat ge deed
toen ge mij het harte lachen leerde,
ofschoon Heer Keye mij onteerde
en smadelijk sloeg, uw wraak zo zoet,
gaf hem ,waar hij zo luid om vroeg.

Arthur

Ge hebt me lief en leed bewezen, maar bovenal
zond ge me eer, toen mij van overal
uw trouw werd aangedragen,
door ridders door uw hand verslagen.

Maar zeg me, waarom zoekt ge mij
wat is uw wens, zeg het me vrij,
dat gij komt, door zo vele landen?

Parcival

De ridderslag, verlang ik uit uw handen.

Arthur

Dan zij het zo. Ontvang in Godes naam,
de ridderslag, een wees nu ook voortaan
een ridder van de tafelronde

(Parcival krijgt de ridderslag)

Parcival

Ik dank u uit mijns harten gronde
.....

(Nu komt Kundrie naar voren springen)

Kundrie

Fils du roi Utepandragon: welk grote schande
brengt gij wel over Arthurs landen?
Hier zaten de besten uit het rijk,
gij haalt hun namen door het slijk,
de tafelronde maakte gij tot spot,
door uw schandaad voor *de troon* van God,
Vervloekt uw lichtend aangezicht,
om wat gij al hebt aangericht,
(tot allen)
Gij noemt mij toch afstotelijk?
Mijn aangezicht is liefelijk,

naast zijn gruwzaam beeld.
 Nu zwijgt hij weer en spreekt geen woord,
 ach hebt gij allen niet gehoord
 dat hij de visser in zijn nood
 geen liefde en arbarmen schonk?
 Hij zweeg! O dat de tong je in de mond,
 verdorren mag, en uit mijns harten grond
 vervloek ik je, zoals de hemel doet,
 jij slangetong, duivelsgebroed!
 Uw broeder, die ge nimmer zag,
 o dat hij jou vervloeken mag,
 uws vaders zoon; die Feirefiss
 die zwart en wit van huidskleur is,
 is duizenden ten meer dan jij.
 Vervloekt, vervloekt, vervloekt zijt gij!!

(Kunneware breekt in snikken uit, ook de andere vrouwen zijn ontdaan.

Kundrie gaat af.)

Parcival

Wie is dat, God, had Hij toch macht,
 Hij had me niet in deze nood gebracht,
 ik heb Hem trouw en vroom gediend,
 waar heb ik het aan verdiend
 dat ik in schand' moet leven?
 Wil God mij smaad en haat wel geven,
 wat deert het mij, 't is om het even,
 'k Zal nimmermeer zijn dienaar zijn!

Kunneware (kust Parcival)

God sta u bij, in nood en pijn.

(Parcival gaat weg, de ridders van de tafelronde gaan treurend af)

Vierde tafreel: Parcival en TrevizentGraalsridders

Doe open.

Stemmen (van achter het toneel)

Aan wie. Wie zijt ge?

Graalsridders

Ik wil u in het harte komen.

Stemmen

Te klein is het om daar te wonen.

Graalsridders

Dat deert me niet, al is het daar te klein,
zal ik daar echter binnen zijn,
ge zult u niet beklagen;
Nu zal het wonder dagen!

(Trevizent komt op. Van de andere zijde nadert na enige tijd Parcival, doelloos zwer vend)

Trevizent

Ach Heer, hoe is dat mogelijk,
dat gij in deze dagen, zo hogelijk
geheiligd, hier komt met zwaard en speer?
Wilt gij dan immer strijden,
en in uw harnas rijden?
Kom zet u naast mij neer.

Parcival

Ach Heer, help mij toch als het kan,
Ik ben een zoekend, zondig man,
eens was ik uitverkoren,
maar heb dat al verloren.

Trevizent

Ik help u graag, sta u terzij;
wat brengt u hier, kom zeg het mij,
geen mens komt hier dan door Gods macht.

Parcival

Hier ben ik eerder reeds gebracht,
en kwam toen in een wonder slot,
wat ik daar alles zag, o God,
Vijf jaren is dat nu geleden.

Trevizent

En weer komt ge tot hier gereden.
Kom leg uw wapenrustig af en rust,
~~ken ik~~ uw nood, wees toch gerust,
Ik zal u waarheid leren.

Parcival

Waarheid en vrede is een droom voor mij,
 ik draag een zware last bij mij:
 waar torens, kerken, kruisen staan,
 waar wordt geloofd des Heren naam,
 daar kwam ik nimmer sinds die tijd,
 ik zocht slechts het gevecht, de strijd,
 God ken ik niet, ik haat hem slechts.

Graalsridders

Nu wijs het bitt're hart terecht,
 Dat het niet verder dwalen gaat,
 spreek wat ge weet, van goed en kwaad.

Trevizent

Mijn zoon, ge zoekt rechtvaardigheid,
 maar in de wereld woedt een strijd
 gestreden zonder schild of speer,
 zo kampt men met die zwarte Heer,
 die eens in ' lang verloren paradijs,
 Adam deed eten van de spijs,
 die alle mens het hart doorwond',
 dát is ons lijden diepste grond.
 In deze diepe duisternis,
 is 't dat het Licht gekomen is,
 van Godes Zoon,
 Nu straalt weer 's Heren aangezicht,
 door 't offer dat is aangericht,
 zo zuiver schoon.

Parcival

Zo sprak mijn moeder mij van God,
 ik diende Hem, totdat het lot,
 mij bracht die zware kwaal,
 te zoeken naar die wond're Graal.

Graalsridders

Wie op deez' aard de Graal wil vinden,
 wordt door de hemel zelf geleid,
 God kent zijn naam van eeuwigheid,
 als één van Zijn beminden.

Trevizent

Ik zal u zeggen van de Graal,
 die goddelijke reine schaal,
 wat ik slechts door genade weet.

Parcival

Gij kent de schaal, weet van het leed.....

Trevizent

Ik zag de graal, die heilige steen...

Parcival

Ge was daar.....bent ge één.....

Trevizent

Ik hoorde tot die ridders daar,
 vertel u van de wond'ren daar,
 de burcht die men noemt Mont Salvatsch
 waar ook eens mijn woonplaats was,
 dáár is die wonderbare steen,
 die genade schenkt aan iedereen,
 die uit zijn kracht wil leven.
 Die steen die noemt men ook de Graal,
 Juist deze dag daalt uit des hemels zaal
 een witte duif. Ze brengt een zuivere oblaat
 die op de rand een schrift verschijnen laat,
 en meldt wie is uitverkoren,
 om tot haar ridderschap te horen.

(Bij de Graalsridders ziet
 (hostie) men nu een duif dalen.
 De ridders kijken vol
 spanning naar het schrift
 dat ze zien verschijnen)

Parcival

Zou God een wijze rechter wezen,
 dan liet hij mijn naam ook daar lezen
 Gaf Hij mij dat ridderschap, ik zou
 voor Hem strijden, eeuwig trouw.

Graalsridders

Zijn naam verscheen, de jonge dwaas!
 Op hem is onze hoop, helaas!
 Vertel hem toch van onze vorst,
 en 't zware lijden dat hij torst.

Trevizent

En hoor nu ook Amfortas' lot,
 hij kreeg de hoge taak van God,
 als vorts de Graal te hoeden.
 Ach Heer, hoe moet ge boeten,
 voor 't kwaad dat ge hebt bedreven!
 Pijn kwelt hem tot de dood, maar 't leven
 wil niet wijken. Zo leeft hij voort,
 in pijn en nood. Eén enkel woord,
 was eens genoeg voor hem. God zond
 een jongeling, maar wee, zijn mond
 bleef stom. Nu lijdt mijn Heer,
 als daarvoor, ja meer.

(Parcival zwijgt)

Trevizent

(Parcival aankijkend) Zeg me dan nu naam en geslacht,
 en wie je wel heeft voortgebracht,
 Ik ken u toch, heb ik het recht.....

Parcival

Mijn vader heette Gachmuret, mijn moeder Herzeloide
 Zij heeft om mij veel moeten lijden.

Ik was een dwaas, toen ik haar verliet,
wat ik haar aandeed wist ik niet.

Trevizent (ontzet)

Gij brengt de mensen hartezeer,
en leed en kommer nog veel meer
dan vreugde. Wat is uw loon?
Nu eindigt gij in smaad en hoon.

(Milder)

Ach zijt ge van Herzeloydes bloed?
Dat ik je hier dan zeggen moet,
dat zij gestorven is. Ze is dood.
Jij bracht haar pijn en kommer groot,
zij was mijn zuster, door bitt're smart,
brak haar om jouwentwil het hart.

Parcival

Het is niet waar! Mijn moeder leeft!!

Trevizent

Neen, ze is dood. Jij bent mijn neef,
Amfortas daar op Montsalvatsch
van wie zij ook de zuster was,
is daarom ook jouw oom, je bent van ons geslacht.

Eens kwam er op de graal
een schrift in goddelijke taal,
dat aan jouw oom de mare bracht:
Eens komt een ridder onverwacht,
die slechts één vraag aan u zal richten.
dat zal u alle pijn verlichten,
zijt ge verlost, en weer gezond.
Stelt hij die vraag te rechter tijd,
verlost hij u; hij wordt gewijd
tot koning van de graal. Dan moogt ge sterven
en 's hemels zoete vrede erven.

Er kwam een ridder op het slot:
Nu keert Amfortas' zware lot,
dacht ieder daar. Hij zag de nood,
het lijden van uw oom zo groot,
maar vond geen woord om iets te vragen,
nu lijdt Amfortas al zijn dagen.....

Parcival

Ach oom, nu moet ik wel mijn ongeluk klagen,
Mijn schande zal niet wijken, al mijn dagen
achtervolgt mijn domheid me, ik kwam - weet God -
gereden tot dat wondere slot
en zag haar Heer in pijn en nood,
ach oom, mijn schande is zo groot:
ik hield mijn mond, onzalig kind.
Ach jaag me voort, nu gij dit weet.

Trevizent

Verdoe je leven niet met klagen,
de jeugd wil wijs zijn voor zijn dagen,
de ouderdom geeft te snel haar raad,
zodat het verstand verloren gaat.

Toch moet je gaan, maar met mijn zegen,
De graal zendt je weer voort, daartegen
is er immers geen verweer.

Ga nu, wellicht zien wij elkander weer.

(Parcival knielt neer en Trevizent zegent hem, zeggend:)

Trevizent

Laat mij je zondenlast, mijn zoon,
die ik je in Godesnaam verschoon.
Doe naar hetgeen ik heb gezegd:
met vast wil, 't komt alles terecht.

(Ze nemen afscheid van elkaar)

PARCIVAL WORDT GRAALSKONING

(Kundrie is weer terug bij de graalsridders)

Graalsridders

Verzoend de schuld, geheeld het hart,
van hem die op het teken wacht,
en dolend door deez' dalen trekt,
Gij Kundrie, ga, maak alles terecht,
en voer hem terug naar Montsalvatsch,
waar éénmaal hij als kind reeds was.
Geef hem een helper aan zijn zij,
één mensenbroeder brengt hij vrij
in deze zaal
tot voor de graal.   *(Kundrie gaat)*

(Parcival trekt rond. Plotseling nadert hem van de andere zijde Feirefis, Parcival kent hem echter niet)

Parcival (schreeuwt)

Nu is de wereld toch zo groot en moet
ge me nu lopen voor mijn voet?

(Er ontbrandt een strijd. Feirefis wijkt geen duimbreed.
Zijn strijdkreten zijn: "Thasme" en "Tabronit".)

De strijd is zwaar. Tenslotte geeft Parcival Feirefis een slag
met zijn zwaard op de helm. Feirefis zinkt op de knie; het zwaard
van Parcival echter breekt. Feirefis springt op en zegt:)

Feirefis (met het accent van iemand die niet zijn moedertaal spreekt)

Ik merk, ge zijt een moedig man,
maar zonder zwaard geloof ik, kan
niemand overwinnen. Ik dood u niet,
maar doe wat ik aan u gebied:
zeg me uw naam!

Parcival

Denkt ge dat ik nu spreek uit vrees?
Zo hecht ik toch niet aan dit vlees,
dat ik die schande dragen wil....

Feirefis

't Is goed, houdt u dan stil,
ik spreek het eerst en draag die schande.
Feirefis van Anschewin, koning over vele landen
ben ik. En wie zijt gij?

Parcival

Ge komt als Anschewin tot mij?
Ik vraag u, kies een andere naam,
opdat we niet weer strijden gaan.
Mij hoort de titel Anschewin.

Feirefis

Kom neem uw zwaard, nu snel begin! (lacht)

(Beiden grijpen naar het zwaard van Feirefis. Feirefis echter grijpt het 't eerst, en slingert het weg in het bos.)

Feirefis

Dit zwaard zal geen van beiden doden.
Het vuistgevecht is nu geboden!

Parcival

Eens bracht een vrouw mij bitter leed,
maar door haar is het dat ik weet,
dat er in landen van de Oriënt
nog iemand is, mij onbekend,
die voort kwam van mijn vaders stam,
toen ik het eerst van hem vernaam,
verkeerde ik in bitt're pijn,
ach Heer, ik bid, kan het zijn,
is uw huid als de ekster zwart en wit;
toe, toon me nu uw aangezicht!

(Beiden nemen de helm af)

Gij zijt mijn broeder Feirefis,
ge zijt een Anschewin gewis
als ik: Mijn naam is Parcival,
kom zeg me wat ge zoal.....

Kundrie (komt plotseling op)

Geluk zij u, Gachmurets zoon,
Nu geeft God u het heilig loon,
aan hem die Herzeloÿde baarde.
Maar ook de gevleete Feirefis
die zoon van dezelfde vader is,
groet ik, in alle waarde!

U Parzival, valt hoge eer ten deel,
zo luidt het woord der wond're steen:
Gij wordt de hoeder van de Graal
Nu is uw leed en smart voorbij,
een nieuwe koning staat voor mij,
ja voor ons allemaal.

Parcival

Dat kan ik slechts door Gods gena,
zo waar als ik hier voor u sta,
ik ben een zondig mens, onwaardig,
die hoogste eer te dragen.

Kundrie

Mijn goede Heer, één man moet uw geleider zijn,
Kies die nu zelf. In nood en angst
verbeidt Amfortas nu uw komst, Wacht niet te lang.

Parcival

Wees gij mijn helper Feirefis, mijn broeder,
En leidt gij ons (tot Kundrie) wees onze hoeder.

43.

(Ze gaan op weg. Kundrie leidt hen, Parcival loopt achter haar, daarachter gaat Feirefis; zo gaan ze gedrieën af)

(Nog steeds ziet men op de achtergrond de graalsridders en de lijdende Amfortas. Nu wordt door Response de Schoye de Graal gebracht en voor Amfortas neergezet. De ridders buigen één voor één voor de Graal, gaan plechtig af en komen voor het tussendoek weer op, om Parcival te verwelkomen. Het licht achter het doek dooft. Als ze opgesteld staan komt Kundrie met Parcival en Feirefis. De graalsridders buigen en helpen de beide mannen hun wapenrustig af te leggen.

Parzival

Zeg me, waar ik de Graal moet vinden,
die ik al die jaren zocht,
Dat Godes goedheid mocht
zegevieren en overwinnen!

(De ridders treden terzijde, achter het tussendoek wordt Amfortas en de Graal belicht. Parcival ziet zijn oom en spreekt:)

Parcival

OOM, WAT HEEFT U IN VERWARRING GEBRACHT!

(Nu valt het tussendoek en staat er niets meer tussen Parcival en de Graal. Amfortas staat genezen op. Parcival krijgt de koningsmantel van Amfortas omgehangen en wordt gekroond.)

Allen (zingen)

Slotlied.

*****

Apeldoorn,
Pasen 1985

C.J. Verhage